

Όνοματεπώνυμο:
Μάθημα:
Υλη:
Επιμέλεια διαγωνίσματος:
Αξιολόγηση :

ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Διτῆς δὴ τῆς ἀρετῆς οὕσης, τῆς μὲν διανοητικῆς τῆς δὲ ἠθικῆς, ἡ μὲν διανοητικὴ τὸ πλεῖον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν αὕξησιν, διότι περ ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου, ἡ δ' ἠθικὴ ἐξ ἔθους περιγίνεται, ὅθεν καὶ τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους. ἐξ οὗ καὶ δῆλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται· οὐθὲν γὰρ τῶν φύσει ὄντων ἄλλως ἐθίζεται, οἷον ὁ λίθος φύσει κάτω φερόμενος οὐκ ἂν ἐθισθεῖ ἄνω φέρεσθαι, οὐδ' ἂν μυριάκις αὐτὸν ἐθίξῃ τις ἄνω ῥιπτῶν, οὐδὲ τὸ πῦρ κάτω, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν τῶν ἄλλως πεφυκότων ἄλλως ἂν ἐθισθεῖ. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί, ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δέξασθαι αὐτάς, τελειουμένοις δὲ διὰ τοῦ ἔθους.

ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν.

Β. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Β1. α. Ποια εἶναι τὰ δύο εἶδη ἀρετῶν τὰ ὁποῖα διακρίνει ὁ Ἀριστοτέλης; Με ποῖον τρόπο αποκτάται τὸ καθένα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο;

β. Σε ποῖο ἀπὸ τὰ δύο εἶδη ἀρετῶν ἀναφέρεται ὁ Ἀριστοτέλης ὅταν λέει:

- ἐμπειρίας δεῖται καὶ χρόνου
- τοῦνομα ἔσχηκε μικρὸν παρεκκλίνον ἀπὸ τοῦ ἔθους
- οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί
- τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον

Μονάδες 10

B2. Ποια είναι η βασική φιλοσοφική θέση την οποία υποστηρίζει ο Αριστοτέλης στο απόσπασμα που σας δίνεται; Να διακρίνετε τα δύο κεντρικά επιχειρήματα με τα οποία επιχειρεί να την αποδείξει και να τα αποδώσετε με δικά σας λόγια.

Μονάδες 10

B3. οὐτ' ἄρα φύσει οὔτε παρὰ φύσιν ἐγγίνονται αἱ ἀρεταί: Να σχολιάσετε την παραπάνω φράση. Ποιο είναι το γενικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει ο Αριστοτέλης ;

Μονάδες 10

B4. Αντιστοιχίστε τα πρόσωπα με τις φιλοσοφικές θέσεις/αποφάνσεις :

1. Δημόκριτος	A. Το συμφέρον του ισχυρού καθορίζει το τι είναι δίκαιο
2. Πλάτων	B. <i>ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν</i>
3. Αριστοτέλης	Γ. <i>ἦθος ἀνθρώπων δαίμων</i>
4. Θρασύμαχος	Δ. Θα πρέπει είτε να φιλοσοφήσουν οι άρχοντες της πολιτείας είτε να αναλάβουν τις τύχες της οι φιλόσοφοι
5. Ηράκλειτος	Ε. Ούτε ο ήλιος δεν μπορεί να υπερβεί τα μέτρα μέσα στα οποία κινείται

Μονάδες 10

B5. γένεσιν, ἐμπειρίας, πεφυκότων, παρεκκλίνον, φερόμενος: Γράψτε από δύο νεοελληνικά παράγωγα των ρημάτων αυτών.

Μονάδες 10

Γ. Στο παρακάτω απόσπασμα του πλατωνικού διαλόγου *Νόμοι* ένας Αθηναίος αναφέρεται στην ανατροφή των παιδιών. Εντοπίστε ομοιότητες και διαφορές συγκριτικά με τη διδασκαλία του Αριστοτέλη για το πώς αναπτύσσεται η ηθική αρετή (όπως αυτή διατυπώνεται στο απόσπασμα των Ηθικών Νικομαχείων που σας δόθηκε).

Πλάτων, *Νόμοι 788a*

Αφού θα έχουν γεννηθεί τα παιδιά, αρσενικά και θηλυκά, το πιο σωστό θα ήταν για μας να κάνουμε λόγο στη συνέχεια για την ανατροφή και την εκπαίδευση, ένα θέμα το οποίο είναι χωρίς άλλο αδύνατον να μείνει αμνημόνευτο, όταν όμως το συζητάμε, θα μας φαινόταν ως ενδεδειγμένο να γίνεται με διδασκαλία και νουθεσία μάλλον παρά με μορφή

νόμων. Πράγματι, με το να συμβαίνουν στην ιδιωτική ζωή στα σπίτια πολλά και μικρά πράγματα όχι σε όλους φανερά, τα οποία εύκολα, τόσο λόγω του πόνου και της απόλαυσης όσο και της επιθυμίας καθενός, καταλήγουν να είναι διαφορετικά από τις συμβουλές του νομοθέτη, θα εδημιουργούνται κάθε είδους ανόμοια μεταξύ τους ήθη των πολιτών. Και αυτό είναι κακό για τις πόλεις· και διότι λόγω του ασήμαντου χαρακτήρα τους και της συχνότητας το να κάνει κανείς νόμους, που ορίζουν ποινές εναντίον τους, θα ήταν άπρεπο και συνάμα άσχημο, και διότι το να συνηθίζουν οι άνθρωποι να παρανομούν στα μικρά και τα μεγάλης συχνότητας θέματα, καταστρέφει και τους κείμενους γραπτούς νόμους. Ώστε, ενώ είναι πρόβλημα να νομοθετεί κανείς γι' αυτά, είναι αδύνατο να τα αποσιωπά.

Μετάφραση Η. Π. Νικολούδης

Μονάδες 10

Να έχετε επιτυχία!